

partium, conc. mai. in modo illas habendi, neg. mai. Quia triangulus habet specialem extensionem in ipso formaliter existentem, que talis esse non posset, si tres anguli non essent in ipso, formaliter, nam quod ad extensum non potest præbere intrinsecè extensionem, & ideo triangulus debet constare tribus angulis æqualiter ingredientibus, & in recto; quod tamen non ita de syllogismo dicendum.

Ad secundam instantiam, dist. mai. processus in adæquatè, & secundum primam partem illius, conc. mai. adæquatè, & formaliter, neg. mai. Quia licet processus, vel motus intellectualis præmissas, & conclusionem includat, syllogismus tamen secundum differentiam adæquatam est formaliter extra lineam motus, & intra lineam modi sciendi, & solum dicitur processus in adæquatè, quatenus præmissæ in quibus syllogismus consistit sunt terminus à quo motus, & hoc quidem in esse rei, & non formaliter, quia sub alia ratione formali sunt terminus à quo motus, & sub alia habent constitutere syllogismum.

Secundo arguitur: Discursus essentialiter includit præmissas, & conclusionem in recto, sed syllogismus essentialiter est discursus: Ergò etiam debet in recto includere conclusionem. Probat. min. Tertia operatio intellectus dirigitur per discursum, eo quod

est operatio discursiva; sed syllogismus dirigit tertiam operationem intellectus: Ergò syllogismus est essentialiter discursus.

Respondent: Aliqui syllogismus essentialiter esse discursum, & idem de illo, & de discursu dicendum, non tamen importare discursum præmissas, & conclusionem in recto, quia discursus etiam constituitur per conceptum orationis manifestantis ignotum, & ita solas præmissas manifestantes debet importare in recto, & conclusionem manifestatam extrinsecè, & in obliquo.

Et si illis objicias: D. Th. 1. p. quæst. 58. art. 3. eo probare Angelos non discurrere, quia non habent duplicem cognitionem, quarum una causetur ex alia: Ergò discursus duplicem cognitionem importat unam quidem terminatam ad præmissas, & aliam conclusionem attingentem.

Respondent, dist. causalem antecedentis, duplicem cognitionem simul, & in recto importatam, neg. causalem, duplicem, & unam in recto, alteram verò in obliquo, conc. causalem: Quia Angelus in principio videt etiam in principio conclusiones, & ita per eundem actum principium, & conclusiones attingit, propterea que non habet duplicem actum distinctum, adhuc unum importatum in recto, & alterum in obliquo, & ideo probat D. Thom. in Angelis non esse discursum.

Solutionem tamen prædictam non totaliter improbamus, non tamen eam totaliter possumus aprobare, vt magis probabiliorem quia discursus dicitur per analogiam ad cursum temporalē, & materialē, vnde discursus idem est, quod de vno ad alterum cursus; sed cursus est essentialiter motus: Ergò etiam discursus essentialiter motus est, & propterea Dr. Sanctæ equaliter semper, & in omnibus locis discurret de discursu, & motu intellectuuali discreto, & loco supra citato responder ad 1. quod *discursus quendam motum nominat, omnis autem motus est de vno priori, in aliud posterius.* Quæ omnia indicat manifestè discursum, & motum idem significare, & pro eodem supponere, & consequenter discursum consistere in recto in duplici mutato esse, in termino à quo, & in termino ad quem, eo quod motus discretus non importat viam mediantem inter terminum à quo, & ad quem, sed solum in ipsis terminis, vel in mutato esse per vtrumque in recto, & adæquatè consistit. Et ideo hac solutione relicta.

Resp. aliter, neg. min. Quia syllogismus dumtaxat importat in recto primam partem discursus, & motus, eam videlicet quam manifestativa est, non verò partem manifestantem, & partem manifestatam, quarum vtramque importat in recto discursus. Ad probationem verò dist. min. tertiam

operationem in adæquatè, conel. min. tertiam adæquatè neg. min. Quia tertia operatio importat adæquatè discursum, quem quidem non dirigit syllogismus adæquatè, sed solum in adæquatè, & secundum eam. *nam, quæ est operatio manifestata, & signata, eo quod hæc sola constituit adæquatè syllogismum intra lineam modi sciendi.*

Dices primò: Prædictam partem non pertinere ad tertiam operationem, quia prædicta pars sunt quædam propositiones ad secundam operationem expectantes: Ergò si solum partem prædictam dirigit syllogismus, non verificabitur syllogismum tertiam operationem dirigere.

Dices secundò: Discursum esse adæquatè dirigibilem per aliquod instrumentum logicale; sed non per aliud distinctum à syllogismo, vt per se constat: Ergò ipse syllogismus dirigit adæquatè discursum.

Resp. ad primam replicam: Propositiones secundum se pertinere ad secundam operationem, ipsas tamen vt illativas ad tertiam operationem pertinere, & cum syllogismus dirigat discursum secundum propositiones, vt illativas inde fit tertiam operationem in adæquatè consideratam dirigere.

Ad secundam resp. dist. mai. per aliquod instrumentum terminativè sumptum, conc. mai. subiectivè consideratum nego mai.

mai. & dist. min. à syllogismo terminativè conc. min. subiectivè, & in recto, neg. min. & conseq. Quia discursus adæquatè est dirigibilis per syllogismum secundum ea, quæ syllogismus importat, tam in recto, quàm in obliquo, eo quod discursus secundum terminum ad quem solum dirigitur per conclusionem in obliquo tantum in syllogismo importatam.

Et si dicas, quod conclusio in obliquo, tantum importata in syllogismo non est modus sciendi: Ergò non potest dirigere ultimam partem discursus, eo quod directio ad solum modum sciendi pertinere potest.

Resp. neg. conseq. Quia ultima pars discursus non est actus scientiæ primarius, sed solum est secundarius, & ita potest per conclusionem dirigi, & si conclusio non sit modus sciendi; quamvis verum sit conclusionem non dirigere talem partem discursus nisi dependenter à modo sciendi, vel à syllogismo, vt primam partem dirigente, & dependenter etiam à directione prædictæ partis, quæ in scientia actus primarius est, & secundarium præcedere debet.

Tertio arguitur: Essentia syllogismi non salvatur, sine ipsa conclusione in recto, & formalitè componente: Ergò conclusio formalitè, & in recto est de essentia syllogismi. Prob. ant. primò:

Ita pars movens, & pars mota comparantur ad vivens, sicut præmissæ inferentes, & conclusio illata ad syllogismum comparantur; sed essentia viventis non salvatur sine parte movente, & mota: Ergò essentia syllogismi non salvatur sine ipsa conclusione in recto, & formalitè componente.

Secundò probat. ant. Sine eo, quod ponitur in eius diffinitione non salvatur essentia syllogismi, quia diffinitio explicat essentiam: sed conclusio ponitur in diffinitione syllogismi, vt constat ex illis verbis *neccesse est aliud accidere*: Ergò non salvatur essentia syllogismi sine ipsa conclusione.

Tertio prob. Quando negamus consequentiam, non totum syllogismum negamus; & tamen negamus præmissas, vt inferentes: Ergò essentia syllogismi non salvatur in solis præmissis sine ipsa conclusione.

Quarto prob. Sicut syllogismus importat ordinem ad conclusionem per ipsum manifestatam, ita totum ordinem ad suas partes importat; sed totum non salvatur sine vna, & altera parte: Ergò essentia syllogismi non salvatur sine ipsa conclusione.

Quinto prob. Sicut in ipsa propositione vnitur prædicatum cum subiecto media copula verbali, ita in syllogismo, vnitur conclusio cum præmissis me-

diante nota illationis; sed essentia propositionis non salvatur sine subiecto, & praedicto ingredientibus formaliter, & in recto: Ergo idem de syllogismo in ordine ad conclusionem.

Resp. ad argumentum, neg. ant. & ad primam prob. dist. mai. ad syllogismum, ut motum, conc. mai. ut modum sciendi, aut secundum differentiam adaequatam syllogismi, neg. mai. & concessa minori, neg. conseq. sub distinctione maioris, nam quamvis syllogismus, ut motus intellectualis discretus importet conclusionem in recto formaliter tamen ut est modus sciendi, in quo consistit adaequata differentia syllogismi, solas praemissas importat, eo quod de essentia modi sciendi est conceptus orationis manifestantis ignotum, quod solum in praemissis invenitur: Essentia vero viventis consistit in eo, quod possit movere se ipsum, sicut 6. Phisic. textu 29. cap. 4. docet Aristot. & 1. part. quaest. 14. art. 3. habet Angelicus Doct. & cum non possit vivens movere se ipsum secundum eandem partem, inde fit duplicem partem esse de essentia viventis, & non eodem modo comparari ad ipsum sicut praemissae, & conclusio ad syllogismum comparantur.

Ad secundam antecedentis prob. resp. Conclusionem esse de essentia syllogismi eo modo quo

ponitur in eius diffinitione; cumque conclusio tanquam terminus extrinsecus tantum, & in obliquo importatus, in diffinitione syllogismi ponatur, fit inde solum modo praedicto esse de illius essentia, quo etiam modo subiectum est de diffinitione potentiae, & subiectum de diffinitione accidentis, & unum relativum de alterius diffinitione.

Ad tertiam prob. resp. Pariter negantes consequentiam, non negare totum syllogismum ut motum, negare tamen totum syllogismum, ut modum sciendi, quia negant praemissas ut inferentes in quibus ut sic consequentia, & adaequata differentia syllogismi consistere debet.

Ad quartam prob. dist. mai. ly ita parificante in ordine, conced. mai. in modo ordinis, neg. mai. & concessa min. neg. conseq. Quia totum ad partes dicit ordinem includentis ad inclusum, & compositi ad componentia, & cum compositum nihil aliud sit, quam partes componentes in recto, & includens in se ipso habeat inclusa, inde fit essentiam totius in utraque parte consistere: syllogismus vero solum respicit conclusionem, ut manifestatam per ipsum, & ideo non in illa, sed in parte manifestante, adaequata essentia illius consistit.

Ad quintam prob. disting. mai. ly ita parificante in unione,

conced. mai. in modo vnionis, nego mai. & concessa min. nego conseq. Quia quamvis copula verbalis, & nota illationis in vniedo conueniant, in modo tamen vniedi differunt, eo quod copula verbalis vnit. cum subiecto prædicatum per modum partis præbentis formalitèr significationem partialem, ex qua simul cum significatione subiecti resultat significatione totalis, & cum de ratione propositionis sit totalis significatione, cum propositio sit totum enuntiativum, inde fit sine vtraque parte subiecto videlicet, & prædicato non saluari essentiam propositionis, sicut non saluatur essentia Phisica hominis sine materia, & forma, quarum quælibet præstat esse phisicum partialem: Nota verò illationis solum vnit conclusionem cum præmissis tanquam veritatem manifestatam per ipsas, & ita non vnit illam, vt dantem ali- quod esse syllogismo, cuius adæquata differentia solum est conceptus orationis manifestantis ignotum.

Sed instabis primò: Sicut de essentia propositionis est esse signum veritatis complexæ, ita de essentia syllogismi est esse signum complexæ illationis; nam sicut propositio diffinitur enuntiatio vnus de alio, ita argumentatio, quæ est de essentia syllogismi, diffinitur illatio vnus ex alio,

vel oratio in qua vno dato alterum sequitur, sed illud, quod enuntiatur est de essentia propositionis: Ergò de essentia syllogismi erit illud, quod inferitur.

Secundò instabis: Sicut ex subiecto, & prædicato confurgit totum dialecticum, ita etiam ex conclusione, & præmissis totum dialecticum confurgit; sed primum totum vtrumque importat in recto: Ergò etiam secundum.

Tertiò instabis: Sicut de essentia enuntiationis sunt plures termini, ita argumentatio, quæ est de essentia syllogismi plures orationes requirit, cum argumentatio prædicta sit oratio perfecta; sed conclusione conclusa plures orationes non habet, cum solum maneat in ea vnicum antecedens: Ergò debet in recto conclusionem importare, & idem de syllogismo.

Quartò instabis: Eodem actu, quo attinguntur præmissæ, vt illativæ, attingitur etiam conclusio, vt in exercitio illata; sed syllogismus mentalis importat in recto actum attingentem præmissas, vt illativas: Ergò importat etiam in recto actum attingentem conclusionem, qui quidem actus nihil aliud est nisi conclusio mentalis. Prob. mai. Præmissæ, vt illativæ sunt lumen sub quo videtur conclusio; sed lumen eodem actu attingitur, quo res illuminata per

ipsum: Ergo eodem actu, quo attinguntur præmissæ ut illativæ, attingitur etiam conclusio, ut in exercitio illata.

Resp. ad primam replicam, disting. maior. illationis activè sumptæ, concedo mai. terminativè, neg. mai. Quia de essentia syllogismi est conceptus orationis manifestantis ignotum, & ita de essentia illius solum est esse signum illationis activè consideratæ ex parte præmissarum, quæ vnicè conclusionem manifestant, illatio verò sumpta passivè, & terminativè solum extrinsecè, & in obliquo importatur, & dum in diffinitione argumentationis, vel syllogismi ponitur in recto illatio, de illatione activa intelligitur, & similiter dum dicitur syllogismum esse collectionem orationum intelligitur etiam orationum inferentium, non verò orationis inferentis, & illatæ: Verum propositio est signum veritatis complexæ per modum rei compositæ ex duplici parte, & cum totum compositum ex duplici parte utramque importet in recto, fit inde disparere esse rationem.

Ad secundam instantiam, dist. mai. totum per modum motus intellectualis discreti, conc. mai. per modum syllogismi, nego mai. Ex quo solum sequitur motum discretum importare conclusionem in recto, non verò syllogismum, qui quidem totum

non est ex ipsa conclusione resultans, sed solum ex oratione illativa, quæ in præmissis habetur.

Ad tertiam instantiam, dist. mai. argumentatio perfectissima, concedo mai. argumentatio secundum conceptum communem, nego mai. Quia licet argumentatio perfectissima qualis est syllogismus duplicem orationem, aut duplicem præmissam requirat in recto, argumentatio tamen secundum conceptum communem abstrahentem a syllogismo, & ab alijs solum requirit in recto vnicam propositionem artificiosè inferentem, & artificiosè manifestativam ignoti.

Ad quartam instantiam, qua leviter motus est quidam ingeniosus Thomista, dist. mai. attingitur conclusio in obliquo, concedo mai. in recto, nego mai. Nam actus qui attingit præmissas, ut illativas, solum attingit in obliquo conclusionem, sicut actus, qui attingit causam, ut productivam effectus, in obliquo attingit effectum, nec conclusio mentalis est ille actus, sed potius actus alter distinctus qui conclusionem attingit in recto, eo quod ex actu attingente præmissas, & actu attingente conclusionem resultat totus discursus mentalis, qui ex vno tantum actu consurgere nequit. Exemplum autem de luce invilitè adducitur ad intentum, quia quamvis

præmissæ illuminent conclusionem, ut sæpè repetit D. Thomas, aliter tamen illuminat, atque lux materialis, eo quod lux materialis non per modum mediæ continentis, & manifestantis rem contentam illuminat, sed solum per modum formæ actuantis, & constituentis visibile, & ideò eodem actu videtur; sed præmissæ illuminant per modum mediæ inferentis, & probantis, & propterea diverso actu attinguntur, sicut causa productiva effectus, & effectus ipse diversis actibus attinguntur in recto.

Quarto arguitur: Forma adæquatè distinctiva debet etiam constituere formalitèr, & in recto, sed sola conclusio aliquando adæquatè distinctiva est tam argumentationis, quam syllogismi: Ergò conclusio debet constituere in recto. Prob. min. primò: Argumentatio rationalis præcisè per conclusionem à causali argumentatione distinguitur: Ergò conclusio adæquatè distinctiva est aliquando. Prob. ant. Argumentatio rationalis, & causalis per notam illationis distinguntur, sed nota illationis non fertur in præmissas, sed in conclusionem illatam: Ergò argumentatio rationalis præcisè per conclusionem ab argumentatione causali distinguitur.

Secundò prob. min. syllogismus formatus in *Barbara*, & alter formatus in *Baralipon* essentialitèr

distinguntur, cum primus sit perfectus, & secundus imperfectus, sed prædicti syllogismi sola conclusione differunt: Ergò conclusio adæquatè distinctiva est aliquando. Prob. min. Præmissæ in utroque syllogismo non differunt, cum in utroque sint propositiones universales affirmativæ in prima figura dispositæ: Ergò prædicti syllogismi sola cõclusionem differunt.

Confirm. primò: Quamvis conclusio manifestativa non sit, debet esse de essentia syllogismi: Ergò idem quod prius. Prob. ant. primò: Totum illud supra quod forma syllogistica cadit, debet esse de essentia syllogismi, nam forma syllogistica solum actuat partes in recto constituentes: sed forma syllogistica supra conclusionem cadit: Ergò conclusio debet esse de essentia syllogismi, quamvis manifestativa non sit. Prob. min. Per artem syllogisticam non solum præmissæ artificialitèr disponuntur, sed etiam ipsa conclusio, siquidem per artem syllogisticam determinatur qualitèr in conclusione termini sint disponendi, & qualitèr sit imperfecta conclusio ad perfectam reducenda: Ergò forma syllogistica supra conclusionem cadit.

Secundò prob. ant. Si semel illud quod nõ est manifestativum est de essentia syllogismi, etiam conclusio erit de illius essentia; sed aliquid non manifestativum est de essentia syllogismi: Ergò idem.

idem. Prob. min. Consequentia est de essentia syllogismi, quia sine consequentia non datur argumentatio; sed consequentia manifestativa non est, eo quod non continet conclusionem, & solum potest conclusionem manifestare quod continet ipsam: Ergò aliquid non manifestativum est de essentia syllogismi.

Confirm. secundo, & vrgetur ab opposito: quia conclusio non solum est manifestata, sed etiam manifestativa est: Ergò debet esse de essentia syllogismi. Prob. ant. primò. Præmissæ non manifestant explicitè conclusionem, sed illa sola se ipsam manifestat explicitè: Ergò etiam ipsa manifestativa est. Prob. ant. Præmissæ solum continent conclusionem implicitè: Ergò non manifestant explicitè conclusionem.

Secundò, prob. ant. Ipsæ præmissæ manifestantur per conclusionem illatam, dum intellectus ab ipsa conclusione via resolutionis regreditur ad præmissas: Ergò etiam ipsa conclusio manifestativa est.

Resp. ad argumentum nego min. & primum ant. probativum illius, & ad prob. dist. mai. per notam secundum illud, quod in recto significat conc. mai. in obliquo, neg. mai. & dist. min. in recto neg. min. in obliquo conced. min. & neg. conseq. Quia argumentatio rationalis, & causalis differunt per notam illationis se-

cundum illud quod importat in recto, & nota illationis derivata à verbo *infero*, quod actionem significat, non debet in recto significare conclusionem illatam, sed principium illativum, sicut productio potius principio activo, quam effectui accommodatur, & ita nota illationis quatenus talem vel talem illationem activam significat, utramque argumentationem essentialiter distinguit, unde non per conclusionem, sed per præmissas ut diverso modo inferentes differunt argumentationes prædictæ.

Ad secundam prob. minoris, poteramus dicere: Prædictos syllogismos non esse specie distinctos, sed accidentaliter tantum esse diversos, quia etiam syllogismus formatus in *Baralipon* petit per se, & ex meritis proprijs directè concludere, & conclusionem univalem inferre, quamvis per accidens propter voluntatem artificis assumatur ad particulariter, & in directè concludendum, quatenus conclusionem particularem mediate continet, & hæc potest per voluntatem artificis converti simpliciter sicut de facto convertitur, qua propter modi prædicti sicut non variant essentialiter figuras, & artificiosam dispositionem specificam, ita non variant essentialiter syllogismos. Quidam tamen de hoc sit.

Resp. neg. min. & ad prob. dist. ant. non differunt materialiter,

tèr , concedo antec. formalitèr neg. ant. Quia quamvis præmissæ sint vniversales affirmatiue, & eodem modo dispositæ absolute, & in se, non tamen si considerentur relativè, eo quod in *Eva-
lipton* disponuntur ad conclusionem particularem in directè concludendam, & per ordinem ad diversam conclusionem differunt præmissæ formalitèr, sicut instrumentum materialitèr idem, formalitèr diversum est quatenus assumitur ad effectus formalitèr differentes.

Dices: Syllogismos in *Celarem*, & *Celantes* habere easdem præmissas vt inferentes, siquidem in vtroque possunt inferre conclusionem directam, vel in directam, eo quod propositio vniversalis negativa convertitur simpliciter, & ideò omnis syllogismus vniversallem negativam inferens, potest in directè concludere; & tamen syllogismi prædicti differunt essentialitèr: Ergò sola conclusione differunt.

Replica hæc si convinceret, probaret prædictos syllogismos nec per conclusionem differre, cum asserat replica easdem esse præmissas, quia easdem inferunt conclusiones.

Respondemus tamen syllogismus in *Celarem*, & *Celantes* per se, & ex meritis proprijs diversas respicere conclusiones, & ita per ordinem ad eas differre, eo quod syllogismus in *Celarem* perfectus est, & ideò per se petit directè

concludere, cuius oppositum petit alter syllogismus propter rationem oppositam.

Ad primam confirm. argumenti principalis neg. ant. & ad primam prob. neg. min. ad prob. verò dist. ant. ipsa conclusio vt manifesta fiat conc. ant. vt sit manifestativa neg. ant. & conseq. Quia sicut ars definiendi ex consequenti respicit, & attendit definitum, ita ars syllogistica respicit conclusionem, vt ipsa fiat per præmissas manifesta, & adhuc finem terminos in conclusione disponit; non tamen respicit conclusionem vt manifestativa sit in syllogismo à priori, & propterea non introducit in ea syllogisticam formam, sed dumtaxat in præmissis in quibus invenitur oratio manifestativa, & extremitates vnuntur cum medio indebita forma, & figura vt inferatur determinata conclusio.

Et si dicas: Ibi introducitur formam syllogisticam, vbi forma artificialis, sed forma artificialis introducitur inconclusionem cum in ea sit artificium: Ergò forma etiam syllogistica in conclusione introducitur.

Resp. dist. mai. Vbi forma artificialis ad manifestandum ignotum, & scientiam veritatis comparandam, conced. mai. vbi forma artificialis vt res passivè manifesta fiat, neg. mai. & sub eadem distinctione minoris, neg. conseq. Quia forma syllogistica

solum introducitur in instrumento, quod assumitur ad manifestandum ignotum, non verò in re manifestata per ipsum, quæ non per se primo, sed solum ex consequenti recipit formam artificialem ab arte, quæ propterea syllogistica non est, nisi tantum terminative quatenus ad formam syllogisticam extrinsecè comparatur, & eam extrinsecè terminat.

Ad secundam prob. antecedentis neg. min. & ad prob. dist. mai. consequentia secundum importatum in recto conc. mai. importatum in obliquo neg. mai. & dist. min. secundum importatum in obliquo conc. min. importatum in recto neg. minorem, & consequ. Quia consequentia in recto solum importat præmissas ut rectè dispositas, & ut inferentes conclusionem, sub qua ratione verè manifestant ignotum.

Et si dicas: Consequentiam, & principium illativum non esse idem; sed principium illativum præmissas ut manifestantes importat. Ergo consequentia non

Resp. dist. mai. idem in significando, conc. mai. in supponendo neg. mai. Quia consequentia in recto, & principium illativum pro eodem supponunt, quavis non idem significant; eo quod principium significat præmissam ut inferentem, & consequentia significat activam illationem præmissæ; ex quo solum sequitur con-

sequentia non esse manifestativam ut quod, non tamen non esse manifestativam ut quo, vel rationem formalem manifestandi; siquidem præmissæ non aliter quam ut dispositæ conclusionem manifestant.

Ad secundam confirm. dist. ant. ut pertinet ad alterum syllogismum conc. ant. ut pertinet ad hunc syllogismum neg. ant. & consequ. Quia conclusio ut manifestativa non pertinet ad hunc syllogismum in quo quidem solum est manifestata, sed pertinet ad alterum syllogismum in quo sumitur pro medio ad præmissas à posteriori inferendas; ex quo tantum sequitur conclusionem esse de essentia syllogismi à posteriori, per quod ad secundam probationem eiusdem antecedentis habetur manifesta solutio.

Ad primam verò prob. ipsius dist. ant. non manifestant explicitè subiectivè, & formalitèr conced. ant. motive aut determinativè neg. ant. Quia licet præmissæ in se ipsis, & subiectivè non manifestent explicitè, eo quod in ipsis non exprimitur conclusio, movent tamen propter continentiam implicitam conclusionis ad ipsam explicitè cognoscendam, & movent ita modo artificioso, & ut informa dispositæ, quod satis est ut per modum modi sciendi conclusionem manifestent, ipsa verò conclusio non modo artificioso per modum definitionis, di-

7621

7621